

UPPSALA
UNIVERSITET

YTTRANDE

2025-06-17 Dnr UFV 2025/749

Utbildningsdepartementet

Box 256
751 05 Uppsala

Besöksadress

Dag Hammarskjölds väg 7

Handläggare

Magnus Ödman

Telefon

070-167 91 42

www.uu.se

magnus.odman@uu.se

Remiss av Promemorian Utökad registerkontroll i utbildningsväsendet och en ny grund för avskiljande av studenter

Uppsala universitet har anmodats lämna yttrande över rubricerad remiss. Följande expertyttrande har utarbetats av professor Olle Lundin, Juridiska institutionen med bistånd av biträdande avdelningscheferna Cilla Häggkvist och Cecilia Marklund, Studentavdelningen samt universitetsjurist Mattias Wande, Juridiska avdelningen.

Kort sammanfattning

Förslagen i promemorian innehåller tre separata och sinsemellan självständiga förslag.

Det första förslaget rör utökade registerkontroller inom skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet.

Det andra förslaget rör införandet av belastningsregisterkontroll vid antagning till vissa högskoleutbildningar.

Det tredje förslaget rör ökade möjligheter att avskilja studenter och studerande på högskolan och yrkeshögskolan.

Dessa förslag behandlas i tur och ordning nedan

Övergripande generella synpunkter

Utökade registerkontroller inom skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet

Förslaget innebär bland annat att fler brottstyper kommer att omfattas av registerkontrollen. Därutöver föreslås att en arbetsgivare ska kunna registerkontrollera även redan anställda. Utredningen påpekar dock att det är ett för långtgående ingrepp i den personliga integriteten och är av uppfattningen att regeringen inte bör gå vidare med det förslaget. Uppsala universitet delar den uppfattningen och avstyrker förslaget i denna del då det är ett oproportionerligt ingrepp i den personliga integriteten. Universitetet har inga synpunkter på övriga förslag i denna del.

Införandet av belastningsregisterkontroll vid antagning till vissa högskoleutbildningar

Sammanfattningsvis innebär förslagen i utredningen en del lösningar på de problem som universitetet signalerat tidigare, men många viktiga frågor är fortfarande outredda, särskilt i förhållande till hur ingripande de föreslagna åtgärderna är. Uppsala universitet avstyrker därför förslagen i sin helhet.

Integritet och sekretess

I SOU 2021:83 konstateras att en belastningsregisterkontroll i samband med antagning innebär både en integritetskränkning och en begränsning av möjligheterna till återanpassning i samhället för enskilda som dömts för brott. Det krävs starka skäl för att införa en sådan kontroll. Utredningen ansåg att det fanns skäl som talade ”med viss styrka” för införandet. Utredningen pekade också på ett antal frågor som behövde tas om hand och lämnade i många fall inget svar på hur dessa skulle lösas. Inte heller den kompletterande promemorian U2025/01126 svarar på frågorna i tillräckligt hög grad.

Belastningsregistret förs av Polismyndigheten med syftet att de brottsbekämpande och rättsvårdande myndigheterna ska få tillgång till uppgifter som behövs i deras verksamhet. Registret lyder under så kallad absolut sekretess, som 1998 avskaffades för alla polisens register utom just belastningsregistret. Kontroll i belastningsregistret ska alltid vara proportionerlig och skyddet för den personliga integriteten är grundläggande.

Utöver brottsbekämpande och rättsvårdande myndigheter kan enskilda personer begära ut sina egna uppgifter ur registret, vilket vanligtvis sker inför vissa typer av anställningar. Enligt det nu föreliggande förslaget ska Universitets- och högskolerådet samt berörda universitet och högskolor få tillgång till registret.

En avgörande invändning kring tidigare förslag i SOU 2021:83 var att endast statliga universitet och högskolor skulle genomföra belastningsregisterkontroller. Promemorian innehåller förslag på hur även enskilda utbildningsanordnare ska kunna genomföra kontroller. Det är dock fortfarande oklart om förslagen är helt förenliga med annan lagstiftning, främst sekretessbestämmelserna.

För uppgifter i belastningsregistret råder absolut sekretess hos exempelvis Polismyndigheten. Samma uppgifter saknar dock motsvarande sekretesskydd när de hanteras av Universitets- och högskolerådet och

YTTRANDE

2025-06-17 Dnr UFV 2025/749

landets lärosäten, trots att de där blir tillgängliga för betydligt fler personer.

I promemorian anges att integritetsrisken för den enskilde är begränsad, med motiveringen att utdraget endast visar om en sökande förekommer eller inte förekommer i registret för relevant brottslighet – inte vilka brott personen eventuellt har begått. Universitetet delar inte denna bedömning, utan anser att även det faktum att en person förekommer i belastningsregistret är en uppgift med högt skyddsvärde.

Det är dessutom viktigt att beakta att ett stort antal personer inom lärosätena kommer att ha tillgång till uppgifterna, och att de i vissa fall även kan behöva diarieföras. Detta ökar risken för otydlig spridning och påverkar den enskildes personliga integritet. En sekretessregel behöver därför införas för dessa uppgifter hos lärosätena.

Uppdragsutbildning

Problemet med hur dömda personer som deltar i uppdragsutbildning ska hanteras återstår fortfarande att lösa. Promemorian innehåller inga förslag på om eller hur belastningsregisterkontroll ska utföras inom uppdragsutbildningen.

Belastningsregisterkontroll och precision

Förslagen riskerar att få motsägelsefulla och orättvisa konsekvenser. De kan leda till att studenter som, efter avslutad utbildning, skulle kunna beviljas legitimation nekats antagning redan vid utbildningens start. Samtidigt öppnar förslagen för att personer med tidigare domar kan antas, trots att de senare kan visa sig olämpliga för legitimation.

Ett av skälen för att införa belastningsregisterkontroll är att en student inte ska kunna gå igenom en utbildning utan att sedan få legitimation. Förslagen innebär alltså en form av förhandsprövning av legitimation. Trots att det är en mycket ingripande åtgärd problematiseras dock inte det faktum att förhandsprövningen bara är en kontroll av en uppgift, medan legitimationsprövningen är en mer noggrann och utförlig helhetsbedömning. Promemorian konstaterar att man vid kontroll ”med sannolikhet” kan identifiera brott som skulle leda till nekande eller återkallande av legitimationer. Det innebär att personer kan stängas ute från utbildningen, trots att legitimation hade kunnat utfärdats. Om kontrollerna ska genomföras bör bedömningen vara samstämmig vid antagning och vid utfärdande av legitimation.

Uppsala universitet påminner även om att studenter från andra länder kan söka sig till svenska lärosäten och att det kan bli svårt att få ut aktuella uppgifter (domar) från andra länder. Uppgifterna skulle kunna begäras in men det skulle vara tidskrävande och de enskilda länderna skulle kunna vägra lämna ut uppgifterna.

YTTRANDE

2025-06-17 Dnr UFV 2025/749

Det finns dock en möjlighet att domar för utländska medborgare med hemvist i Sverige överförs via Interpol till belastningsregistret, men det i sig kan utgöra ett problem då det finns vissa stater som satt i system att använda sig av (falska) anmälningar till Interpol i syfte att trakassera medborgare som anses misshagliga. Detta kan då till exempel drabba personer som sökt och fått asyl i Sverige.

Uppsala universitet bedömer att de föreslagna åtgärderna riskerar att få oproportionerliga effekter för vissa individer, samtidigt som det finns risk för att för många olämpliga studenter släpps igenom.

Praktiska frågor som förblir olösta

Vissa praktiska frågor återstår att lösa framförallt kring reservantagning och utlämnande av uppgifter då en person nekats antagning på grund av registerkontrollen. Universitet vill lyfta vikten av att reservantagningen hanteras på samma sätt som ordinarie antagning med hjälp av UHR som då behöver utveckla sitt systemstöd. Utan det stödet är förslagen inte genomförbara.

Uppsala universitet avstyrker därför samtliga förslag i denna del.

Utökade möjligheter att avskilja studenter och studerande på högskolan och yrkeshögskolan

I denna del finns flera förslag. Uppsala universitet avstyrker samtliga främst för att de får anses antingen vara inte färdigutredda eller oklart utformade.

Avskiljande

Det är svårt att ta ställning till hur systemet med en ny avskiljandegrund kopplad till avstängning av student vid disciplinnämnd kommer att fungera eftersom det är en förhållandevis ny process för att hantera dessa typer av ärenden på. Två olika nämnder som med nuvarande förfarande har olika uppgifter och hanterar olika typer av ärenden med olika syften ska komma att hantera samma ärenden i vissa fall. Målet med en ny bestämmelse kring avskiljande kan sägas ligga i att det från lärosätehåll har efterfrågats ett förfarande som möjliggör att lättare kunna avskilja vissa studenter från utbildning. Det är inte säkert att målet med förändringen kommer kunna nås, men det kommer kräva stora administrativa och praktiska förändringar, inte bara inom lärosätena. En alternativ lösning som tas upp i PM:n, som en bättre lösning (s. 185), hade kanske varit att låta disciplinnämnderna själva ta hand om ärendena men med en möjlighet till längre avstängningstider. En konkret fördel skulle då kunna vara tidsaspekten. Ett ärende om avskiljande enligt den nya grunden kan, grovt uppskattat komma att ta 2-3 år innan en student blir avskild, om

YTTRANDE

2025-06-17 Dnr UFV 2025/749

man tar i beaktande att hen först måste hamna i disciplinnämnd, bli avstängd, sedan komma tillbaka och bete sig igen, för att lärosätet därefter ska göra en anmälan till HAN och HAN ska hantera det och fatta beslut i frågan.

Uppenbart olämplig

För att studenten ska bli avskild krävs utöver att hen varit föremål för avstängning av disciplinnämnd att hen är uppenbart olämplig för att bedriva högskolestudier. Det här blir en ny form av bedömning för HAN att ta ställning till där det saknas praxis att luta sig mot. Är det uppenbart att man är olämplig för högskolestudier om man betett sig ordningsstörande och kan man inte vara uppenbart olämplig för högskolestudier om man inte stört ordningen?

Byte av lärosäte

En annan fråga är hur man hanterar studenter som byter lärosäte efter att ha blivit avstängda av en disciplinnämnd? Måste ordningsstörningen vara på samma lärosäte eller räcker det, för att anmäla till HAN, att en student varit avstängd vid ett annat lärosäte? Det finns idag inget system för lärosäten att dela denna typ av uppgifter och det finns en risk att studenter som blivit avstängda helt enkelt börjar studera någon annanstans.

Ändring av bestämmelser för disciplinära åtgärder

Utredningen bedömer att det inte krävs ändringar av bestämmelserna för disciplinära åtgärder, konkret vad gäller trakasserier (s. 190f.). Den bedömningen görs mot bakgrund av två kammarrättsfall (och en dom från förvaltningsrätt) som är motstridiga. Det finns ingen Högsta förvaltningsrättsdom eller annan enhetlig praxis att luta sig mot, så bedömningen måste anses vara felaktig. Det går alltså inte att säga med säkerhet att trakasserier (som inte är kopplade till diskrimineringsgrund) kommer att innebära en avstängning som sedan kan leda till ett avskiljande.

Upphävande och upphörande av avskiljande

Bestämmelsen om upphävande och upphörande av avskiljande är oklart formulerad och frågan är om den borde omformuleras i sin helhet. Den nämner att en student ska kunna återuppta utbildningen och tillgodoräkna sig den utbildning som fullgjorts. Ett problem är att det kan handla om en väldigt lång tidsrymd, kanske upp till sex år (från det att lärosätet påbörjar ett ärende om ordningsstörning till det att studentens avskiljande är över) där väldigt mycket kan ha hänt med en utbildning, den kan till och med ha upphört. Det måste också påpekas att det inte blir fråga om tillgodoräknande när man fortsätter samma utbildning som man tidigare gått. De kurser man klarat har man ju fortsatt kvar men det blir normalt sett inte fråga om ett tillgodoräknande när det gäller samma utbildning.

UPPSALA
UNIVERSITET

YTTRANDE

2025-06-17

Dnr UFV 2025/749

Belastningsregisterkontroll under utbildning

Det finns idag inget fungerande system för domstolar att överföra uppgifter om alla som dömts för de brott som aktualiseras i promemorian till alla svenska lärosäten. Det innebär att en administrativ lösning på detta måste hittas för att kunna hantera en belastningsregisterskontroll under pågående utbildning

Ovan innebär således att Uppsala universitet avstyrker förslagen i sin helhet.